Observatoriulu ese de doue ori in septemana, mercurea si sambat'a.

Pretiulu

pentru Sibiiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci; — numeri singuratici se dau càte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare càte 7 cr., la adou'a si a trei'a càte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu in Sibiiu.

Nr. 9. Sibiiu, 31/12 Februariu 1879. Anulu II.

Gimnasii, academii de dreptu, universitati.

(Urmare.)

III. Incompatibilitatea, acumularea. A trei'a intrebare pusa de ministrulu Trefort comissiunei juridice este: daca se mai póte suferí si pe viitoriu, cá professorii si anume cei dela universitati si academii, se mai pórte pe langa professura inca si alte functiuni (acumulare, gramadire.) Pàna acumu, adeca professoriloru le stà in voia a se amestecá in ori-ce afaceri publice; mai multi din ei nu se indestulescu numai a fi membri de cluburi politice, ceea ce nu ar avea nimeni dreptu se le inpute; ei inse mergu multu mai departe, cà-ci se ducu in adunari electorali, se amesteca grosu in certe si cabale politice, facu calatorii, uneori pe la colegiuri electorali fórte departate, cu scopu de a castigá voturi si a fi alesi chiaru si prin total'a nimicire a adversariului, adeca prin ospetari, betii, batai, omoruri (P. Ll. Nr. 9), éra dupace sunt alesi in diet'a, isi perdu totu timpulu in comissiunile dietali si in siedintie publice. In totu timpulu acela cathedrele loru professoresci potu fi considerate cá vacante, pentru-cà erudit'a voce a ddloru professori nu se aude nicairi; sau daca totusi se aude vreodata, apoi se sciti cà atunci dn. professoru face studentiloru curatu numai lectiuni politice, cá se invetie a injurá si insultá prin jurnale pe nationalitati, pe muscali, pe nemti, olachi, serbi, se deifice pe turci, se recomande magiariloru religiunea mohamedana, se sparga ferestrile ministriloru si ale altoru ómeni, se céra esterminarea altoru limbi si inpunerea limbei magiare prin fortia, prin tiranía (Szathmàry, Verhovay, Vándory et tutti quanti.) Ministrulu Trefort nu vrea cá professorii se'si pérda mandatulu cá deputati, cà-ci acésta ar insemná, cà li se vetama libertatea individuale; cere inse, cá ddnii professori càti au mancarimea de a face politica mare si càti se simtu apti la aceea, se platésca din pungile loru pe professorii suplenti cari voru fi numiti la catedrele loru, pre càtu timpu densii voru avea a se certá in dieta, in comissiuni, sau a'si sparge capetele pe la adunari electorali si ospetie. Atàta si mai multu nimicu; pentru-cà ar fi mare nedreptate, cá dd. professori se traga si plata ficsa, se ia si didactru dela studenti pentru óre de prelegeri pe care nu le facu in classe, ci le facu in dieta pentru diurnele ce tragu acolo. Daca mai are locu undeva cunoscut'a sententia, cà nu poti sierbi dintru odata la doi domni, apoi ea ilu are acilea.

Din caus'a acestoru abusuri date pe facia in comissiune si in press'a periodica, mai multi dintre dd. professori s'au facutu borsiu de manía asupra ministrului si a membriloru din comissiune, a fostu inse timpulu supremu, cá miseriile acelea se ésa la lumina si acelu desfreu se fia infruntatu cum se cade. Nu de aceea se trimitu tinerii la universitati, pentru-cá sub cuventu cà ddnii professori nu tînu prelegeri, se'si pérdia ani intregi cu alte secaturi, ruinandu'si sanetatea propria, compromitendu'si viitoriulu, saracindu pe parinti prin enormele spese care se ceru, pàna se faci dintr'unu teneru omu capabile de a'si castigá singuru panea de tóte dilele.

Academiile de dreptu. In legatura cu reform'a sistemei dela universitati, comissiunea se convinse despre marea necessitate de a se ocupá si cu cestiunea academiiloru de dreptu. De altumentrea insusi ministrulu o a intrebatu, daca afla densa, cà actual'a loru organisatiune este buna, si nu mai virtosu contrariulu? Nu ar fi mai bine, cá unele academii se se inchida, si in loculu acelora se se mai deschida una a trei'a universitate? Acestea intrebari frementara multu capetele. Spre a petrunde usioru in natur'a loru, avemu se scimu, cà in Ungari'a si Transilvani'a afara de cele doue facultati de dreptu dela universitatile din B.-Pest'a si Clusiu, mai sunt alte treisprediece academii sau facultati de dreptu. Din acelea 13 sunt 5 ale statului, 2 confessionali rom.-catholice, 5 (di: cinci) confess. calvinesci si 1 evang. luterana. Cei ce cunoscu activitatea aceloru academii si carii au urmarit'o de càtiva ani incóce, au trebuitu se védia, cà mai multe din acelea au scapatatu tare si cà sunt de prisosu. Causele acelei scapatari sunt mai multe, numerarea loru inse prea ar fi lunga. Aci fia de ajunsu a insemná numai atàta, cà din conspectele statistice anuali se vede o necurmata scadere a studentiloru juristi asia, càtu astadi nici-una din acele academii nu are nici macaru 150 de ascultatori, precum avea de es. pàna pe la 1867/8 academi'a de drepturi din Sibiiu, la care numai romani era càte 80—90 de teneri. In anulu curente numerulu studentiloru dela acelea 13 academii este: In Presburgu (a statului) 145. Casovi'a (a statului) 90. Oradea (a stat.) 110. Jaurinu (Raab, a stat.) 68. Sibiiu (a stat.) numai 36, dintre cari abia 4 romani. Calocea (cath.) 46. Cinci-biserici (Pécs, cath.) 38. In cele calvinesci, la Debretînu 124. Kecskemét 61. Máramaros-Szighet 46. Sárospatak 53. Pápa 26. In cea evang. luter. la Eperjes numai 19. Acestea cifre vorbescu cu elocentia mai mare decàtu toti oratorii din diet'a Ungariei. Preste càtiva ani ddnii professori dela unele academii voru tînea prelegeri paretiloru.

Noi romanii, carii inainte cu 18 ani cunoscuseramu marea necessitate de a ne deschide in Transilvani'a una academia de drepturi curatu romanésca; noi aceia, carii eramu gat'a se ne dàmu celu din urma fiorinu cá ajutoriu pentru studentii de drepturi, noi avemu dreptulu si datorinti'a de a ne intrebá cu totii, care potu se fia causele, cà de 10 ani incóce fiii nostrii nu mai alérga la facultatea juridica, precum alergasera odinióra, si cà nici noi parintii loru, nu mai suntemu aplecati a'i indemná si incuragiá se'si aléga acea vocatiune. Respunsulu este fórte usioru, elu ne stà pe budie, sau ascunsu in ânim'a cea amarîta. Dara totu acílea trebue se ne mai punemu si alta intrebare: A perdutu natiunea nóstra prin aceea, cà in cei 10 ani din urma si-a retrasu pe cei mai multi fii ai sei dela cursulu de drepturi? Noi amu cutediá se afirmamu, cà intre impregiurarile actuali a le patriei natiunea nóstra prin acea retragere pàna acuma nu a perdutu nimicu, ba póte cà intr'unu intielesu órecare a castigatu. Recomandamu acestea cestiuni toturoru barbatiloru nostri competenti, cá se binevoiésca a le luá in de aprópe consideratiune; cà-ci totu mai póte vení unu timpu, in care se avemu fórte mare trebuintia de ele.

Se mai facu si alte proiecte in B.-Pest'a, intre care este si separarea sciintieloru de statu de cele strictu juridice. Asia numitii juristi de professiune totu se inmultiescu de voia de nevoia, cà-ci daca lipsescu studentii de drepturi pe la academii, se inbuldiescu multe sute din ei pe la universitati, anume in B.-Pest'a sunt preste mesura multi. Dara sciintiele de statu luate in sensulu strinsu, economi'a politica cu ramurele sale, anume sciinti'a finantieloru etc. sunt representate in tóta tiér'a prin individi fórte pucini. Nu avemu noi barbati de statu, nu'i prea au nici altii. Dara adeveratele

---

Foisiór'a „Observatoriului".

Romeo si Julieta.

De Luigi da Porto.

Traducere de: Fr. Damé.

(Urmare.)

— Mama, dise d-nei Jeana, se nu ve mirati déca refusu de a ve spune caus'a lacrimeloru mele . . . Nici eu n'o cunoscu; simtu in sufletulu meu o nespusa induiosiare, care 'mi face viati'a atàtu de trista, in càtu asiu dori se moriu . . . Nu ve potu spune totu nici d-vóstre, nici tatalui meu . . . Me temu ca nu mi-amu adusu a-minte de vre-unu pecatu ce amu facutu. Ultim'a mea spovedire mi-a facutu multu bine; cu consimtiementulu d-vóstre me voiu spovedi inca odata. Asemenea, pentru ca vedu ca voiu muri curêndu, voiu potea luá, cá o mangaiare, si grijania.

Dupa doue dile, d-na Jeana, care consimtise, o ducea insasi la monastirea St. Franciscu. Lasa pe Julieta cu fratele Laurent, dupa ce'i recomanda se caute bine printre pecatele fiicei sale pe acela care o intristá atàtu. Abia esise si Julieta spuse calugarului tóte nenorocirile ei.

— Ce potu pentru d-tea, copil'a mea? respunse elu. Ur'a intre famili'a vóstra si famili'a sotiului vostru este asia de mare.

— Parinte, respunse nenorocit'a, multu poteti si déca ati voi, m'ati ajutá. Inse nu ve ceru de càtu o gratia. Casatori'a mea se pregatesce in cas'a de placere a tatalui meu, care este afara din orasiu; me voru duce acolo cá se perdu ori-ce curagiu de-a me inpotrivi. Candu voiu fi acolo, va sossi acela pe care voiescu se mi'lu dea de sotiu; dati'mi otrava, cá se scapu de acésta nenorocire, crutiandu pe Romeo de o asía rusine. Refusati? Voiti déra cá se moriu cu mai multe suferintie? Atunci me voiu ucide cu pumnalulu! . . .

Vediendu-o in acésta stare, fratele Laurent intielese ca, déca nu o va scapá, isi face unu inamicu din Romeo.

— Julieto, dise elu, spovedescu jumetatea Veronei, si am unu bunu renume. Nici unu testamentu, nici o inpaciuire nu se face fara midiulocirea mea. De aceea n'asiu voi se me espunu la vre-unu scandalu; n'asiu voi, pentru o avere intréga, cá se se afle ca m'am amestecatu in acésta afacere. Inse ve iubescu, pe d-tea si pe Romeo, si sunt gat'a se facu pentru voi ceea ce n'am facutu pentru nimeni. Numai promite'mi ca vei pastrá secretulu.

— Dati-mi otrava si ve juru ca nu va aflá nimeni . . .

— Nu voiescu se'ti dau otrava, reluà elu. Ar fi prea mare pecatu se se ucida o féta frumósa cá d-tea. Numai se aibi curagiulu de a face ce-ti voiu spune si me insarcinezu de a te duce la barbatulu d-tale. Mormentulu familiei vóstre este langa cimitirulu nostru, e la usi'a bisericei . . . Iea acestu prafu . . . Dupa ce-lu vei bea, vei adormi patru-dieci si optu de óre intr'unu somnu atàtu de adancu, in càtu celu mai dibaciu medicu te-ar crede mórta, si in càtu d-tea insuti, desteptandu-te, te vei intrebá, déca in adeveru n'ai parasitu viati'a . . . Vei fi ingropata in acelu mormentu, de unde te voiu scóte la tempu. Vei remanea in chili'a mea pàna in diu'a candu me voiu duce la Mantua; atunci te voiu ascunde subt sutan'a de calugaru si te voiu duce la barbatulu d-tale . . . Inse nu ti-e frica? Cadavrulu verului d-tale Tibaldo, care a fostu ucisu mai deunadi, va fi culcatu alaturea cu d-tea . . .

— Cá se ajungu la Romeo, striga Julieta, asiu trece chiaru prin iadu.

— Atunci, relua calugarulu, déca esti atàtu de curagiósa, sunt sicuru ca te potu ajutá. Mai antaiu, scrie lui Romeo si spune 'i ce am otaritu. Déca te-ar crede mórta, desperarea sa i ar insuflá vre-o nebunia, pentru ca sciu ca te iubesce peste mesura. Càti-va din calugarii nostrii mergu la Mantua. Tramite-mi scrisórea d-tale; 'i o voiu tramite eu, prin unu solu credinciosu.

Fratele Laurent, lasandu pe Julieta, alerga la chili'a lui, de unde se intórse cu o sticlutia plina cu unu prafu fórte finu.

— Se iai acestu prafu, dise elu, chiaru in nóptea acésta, intre orele trei si patru de diminétia; se-lu iai fara frica, amestecandu-lu cu pucina apa. Pe la or'a siese va incepe efectulu lui si ce amu otaritu se va face. Inse se nu uiti, se-mi tramiti o scrisóre pentru Romeo.

Julieta ascunse preciosulu prafu si se duse la mam'a sa, care o asteptá:

— Dieu, dise ea, fratele Laurent este celu mai bunu confesore de pe pamentu; mi-a datu atàta curagiu, in càtu nici nu 'mi aducu aminte de intristarea mea din trecutu.

— Imi pare fórte bine, scump'a mea, respunse d-na Jeana; iti permitu se-lu ajuti, cà-ci acesti calugari sunt fórte saraci.

Cu aceste vorbe sossira acasa. Julieta era vesela. Antonio si nevést'a lui nu se mai gandiau la iubirea ce li se paruse ca a coprinsu ânim'a fiicei loru; credeau cà unu capritiu neesplicabile o intristase si pe aci éra se uite de bucuria casatori'a despre care fusese vorba. Inse comitele de Ladrona voiá cá se afle toti, cine este logodnic'a lui.

D-na Jeana, fiindu cam bolnava, se otari cá una din matusiele Julietei se conduca pe copila la cas'a de placere a betranului Capuleti. Ea nu se opuse. Sicura ca tatalu seu o tramite asia curêndu numai cá se o casatorésca cu comitele de Ladrona, Julieta lua prafulu cu densa.

Intr'o nópte, pe la patru ore, ea chiama pe una dintre femeile sale, crescuta cu densa si pe care o tratá cá pe sora, si-'i cerù unu paharu cu apa, plangêndu-se ca are o sete mare. I se aduse paharulu, in care aruncà prafulu si-lu beù deodata. Apoi, inaintea slujnicei si matusiei sale care se sculasera audindu-o vorbindu, Julieta striga: „Acum sunt sicura cà tatalu

sciintie de statu nu se prea castiga pe la noi, in comune, de si urbane, isolate inse de lumea mare, lipsite de marele folosu de a se poté intórce junimea devotata aceloru sciintie, in societati superiori, intre barbati carii conducu destinele staturiloru. In acelea inse nici nu ajunge cineva numai mergèndu dela quartiru pàna in classe, si nici numai pe langa burse de càte 4—5 sutisióre. Spre a ne cresce barbati de statu, se ceru cu totulu alte conditiuni si alta supravighiare asupr'a teneriloru dusi in strainatate. Dara in fine, trebue se batemu si noi càtu mai curendu acésta cale, pàna acum prea pucinu amblata. (Va urmá.)

Somnulu celu de mórte si desteptarea.

Clusiu 30/18 Ian. Totu ce esiste, fia in lumea fisica, fia in cea spirituale, e supusu eterneloru legi ale naturei. Acestea pretindu pentru existenti'a unui Ce compusu din mai multe organe séu factori, conlucrarea armonica si omogena a toturoru organeloru séu factoriloru intregitori. Corpulu omenescu, cá cea mai perfecta machina, si orologiulu, se misca si functionéza dupa totu aceeasi regula si lege. Déca se tocesce séu rumpe vreun'a rotila a orologiului; déca devine defectuosu vreunu organu intregitoriu alu corpului nostru — incéta miscarea, tângesce si apoi decade cu totulu. Totu acestu procescu ilu aflamu, si in viéti'a spirituale a societatiloru omenesci, la familia, la natiune, la statu. Si acestea suntu compuse din factori diferiti, cari îsi au fia-care destinatiunea si functiunea sa, ér' miscarea si lucrarea toturoru aducu cu sine viéti'a si esistenti'a intregului. Nemiscarea, nefunctionarea, nelucrarea unui dintre factori aduce cu sine tângirea, apoi decaderea intregului.

Unu preceptu statoritu de istoria cu multi secoli inainte de fabul'a lui Meneniu Agrippa despre stomachulu si mânile corpului omenescu; unu adeveru eternu, care de candu esiste genulu si societatea omenésca, s'au adeveritu preste sute de secoli de mii de ori.

Decaderea aloru diecimi de natiuni mici si mari, care s'au stinsu in decursulu secoliloru, se póte esplicá numai din degenerarea vreunui factoru intregitoriu, din neconlucrarea lui spre sustienerea intregului.

In modu dorerosu se manifestéza astadi legea acésta eterna si la noi romanii dupa teritoriulu corónei unguresci; sub consecinti'a ei cea de feru gememu si tângimu de unu deceniu; cá unu blastemu intunecatu ne apasa, ne sugruma ea peptulu pe dî ce merge totu mai tare.

Unu factoru principale alu vietii nóstre nationale se parea cà a degeneratu, cà nu mai misca, nu functionéza, nu conlucra pentru esistenti'a intregului. E acelu factoru, in manile carui'a e data crescarea morala si desvoltarea intelectuala a poporului nostru, suntu pastorii, pe carii i-a indatoratu Mantuitoriulu se pasca oile Lui.

Intrebarea capitala era pàna eri, in unele regiuni mai este si astadi: Sunt pastorii batuti, ori ferecati in lantiuri, ori dóra càdiuti de sinesi in servilismu si in nepasare mortarétia? In totu casulu unu adeveru este la lumin'a dilei: Poporulu au ajunsu la starea unei turme resipite, resfirate, sfasiiate de lupi rapitori, sangele lui suptu de vampiri.

Si ce e mai naturalu decàtu cá se se arunce acestia cu tóta furi'a voracitatiei loru asupra turmei, ai carei pastori dormu, se spintece, se sugrume, se prededie dupa voi'a loru?

Dara se trecemu la fapte cu logic'a loru cea nedisputabile.

Astadi nu mai e secretu pentru neminea, cà partid'a cea fantasta si totuodata fanatica dintre magiari isi perde timpulu vietiei, isi aplica tóta artea, si sciinti'a si poterea de care póte dispune, singuru si numai spre scopulu de a magiarisá nationalitatile nemagiare de pe teritoriulu corónei unguresci. Ei sciu si simtu prin instinctu, cà nu voru mai potea tiené multu in lupta cu spiritulu evului; pentru-cà e absurda ilusiunea, cá un'a natiune se jóce astadi rolu de natiune conducatóre si potere mare européna prin singur'a virtute de a potea tîné alte 10 milióne de nemagiari in freulu celu de feru alu egemoniei loru politice. Poterea loru se absórbe pàna la ultim'a picatura in onerós'a lupta de a sustienea egemoni'a, si in urm'a acesteia aparu in afóra debili si nepotentiosi, — o arena deschisa pentru ori-ce aventurieriu. Ei trebue dara se jóce: va banque! Ori li va succede a face din noi, din germani si sasi, din serbi, ruteni, slavaci si croati — magiari cu sufletu si corpu cu totu; ori trebue se renuntie la egemoni'a ce o mai tînu astadi cu incordarea estrema a poterilorn si folosindu orice posibilu medilocu ce le-ar inaintá scopulu.

Un'a mica reprivire asupra decursului periodu dualisticu ne va convinge pe de plinu, cà numai acésta póte fi situatiunea in care ne aflamu.

Scapandu natiunile nemagiare prin eventualitatile anului 1848 de sub jugulu celu de feru alu feudalismului, a fostu de ajunsu unu deceniu si diumatate de egala suferintia, spre a pune in genunchi pe cei ce erau dedati de secoli a se desmierdá din sudórea altora. Renuntiara deci la ilusiunea loru furibunda de a fi ei singuri domnitorii „globului Ungariei“ si se familiarisara cu ide'a de a inparti domni'a cu vreunu aliatu, pàna candu li va ajutá acesta a pune éra piciorulu in scaritia. Aflandu-si ortacu cam de aceeasi panura, se nascù „Unio duarum nationum“; pactulu acela onestu intre doi, care tradusu pe romanesce va se dica: vrei se fii boieru? platesce'mi boieresce; ié un'a tertialitate din datoriile mele, mai tine'mi si unu milionu de baionete. Cá desdaunare iti dau la libera dispositiune 10 milióne de nemagiari; i-ti dau poterea cá se'ti faci legi, si avendu legi, dupa legi se-i restignesci. (Va urmá.)

Ungari'a.

B.-Pesta. Scandalele cele mai revoltatórie in diet'a Ungariei nu mai voru se incetedie. Alti ministrii, cu alta pelitia pe faci'a loru, ar fi lasatu de multu bancile rosii de barsionu si s'aru fi trasu undeva in vreunu coltiu alu lumei, cá se nu mai audia nimeni nimicu despre ei, sau celu pucinu si-ar fi datu dimissiunea cá ministrii din Vien'a, la tóte ocasiunile de ura si urgia, pàna candu li s'ar fi primitu definitivu. Lectorii nostrii isi aducu bine aminte de tóte casurile din anulu trecutu, in care oratorii din opositiune aruncara mai alesu in faci'a ministrului presiedente Colomanu Tisza totu atàtea insulte, care in alte tieri isi cauta satisfactiunea numai in duelluri. In Ungari'a nu este asia, ci: insulta pentru insulta, infamia pentru infamia. Se pare cà in siedinti'a camerei deputatiloru din 7 Febr. a. c. scandalulu va fi ajunsu la unu gradu, dela care mai diosu abia mai póte cadé onórea unui ministru, ba chiaru si a unui omu.

In desbaterea din 6 Febr. ministeriulu scapà de bataia numai cu maioritate de 10 voturi, dintre care 8 era ale celoru 8 ministrii si 2 dela 2 consiliari de sectiune. Dupa aceea se dete in discussiune noulu imprumutu ungurescu de 100 (una suta) de milióne florini in auru. Comitele Melchioru Lonyay, fostu ministru de finantie si ministru presiedente, cerù amanarea desbaterei si isi motivà propunerea cu diverse temeiuri, care loviá mai alesu in ministrulu C. Tisza. Acesta se catraní reu si precum nu scie se crutie pe nimeni intru nimicu, scóse ochii lui Lonyay cu multime de abusuri, cu spese órbe de multe milióne, cu cali ferate facute nu pentru tiéra, ci numai pentru familiile mai multoru magnati, mai in scurtu, elu declara, cà culp'a (vin'a) toturoru desastreloru tierei se trage numai dela ministeriele si camerele partidei Deakistiloru, cari au domnitu pàna in a. 1875 si au traitu lume alba din spinarea tierei si din datorii facute cu sutele de milióne. Cu alte cuvente: ministrulu Col. Tisza scóte pe ministrii deakisti si pe camerele Deakiste de risipitórie criminali. Acumu inse tîne-te Tisza! Se sculara mai antaiu unii din steng'a estrema, cu ei si arménulu Bela Lukács din partid'a fusionata, si tînura ministrului o lectiune intretiesuta cu cifre autentice, pe care credemu cà nu o va uitá in tóta viati'a sa. Mai apoi se incaierà profesorulu Desideriu Szilágyi de unii deputati gubernamentali, cá Ivanka si altii, scotiendu'i de nisce ómeni ignoranti, de secaturi.

Desbaterile in aceeasi materia se continuara si in 7 Februariu. Atunci deputatulu evreu Helfy (ni se pare de locu de pe la Desiu in Transilvani'a) inpinse discussiunea pe unu terenu, unde abia mai fusese vreodata in acea dieta a Ungariei. Helfy adeca premisse mai antaiu, cà comitele Andrássy are se se faca preste pucinu principe, éra Tisza comite (precum se facuse si Lonyay); atunci apoi in loculu marcei (armeloru) actuale ale Ungariei, adeca coróna cu crucea, se va pune o parechia desagi, cum ii pórta cersîtorii. Dupa acestea Helfy citesce càteva passage din una scrisóre a lui Ludovicu Kossuth, in care dice: „Suna cá lucru strainu, este inse de a se luá in seriosu, cà eu nu asiu desperá de sórtea tierei nóstre, daca ar incalecá pe cerbicea natiunei unu tiranu cu mana de feru, dara cu fruntea deschisa; dara acésta respiratiune inputîta, adormitória, ce ese din acelu formalismu constitutionale, este caus'a, cà càte o partida de simtiemente servili isi copere prostitutiunea (rusînea, infami'a = gyalázat) cu masc'a vointiei nationale; acestu pseudoparlamentarismu, care face specule cu corpulu, cu sufletulu, cu viitoriulu, cu presentulu natiunei, acesta me duce in desperatiune.“ Candu s'au cititu acelea cuvente, cei 65 deputati din stang'a estrema, kossuthiana si antiaustriaca strigara Éljen Kossuth! Au fostu inse si altii, carii au datu lui Kossuth tóta dreptatea pentru cuventele acestea, marturisindu pe facia, cà acésta nu e viatia nici libertate constitutionale, ci despotismu mascatu prin constitutiune.

Dupa Helfy venira la cuventu érasi c. Lonyay si ministrulu Tisza. Ambii isi aruncara in facia specule cu cali ferate, dara mai alesu Tisza loví amaru pe c. Lonyay, inchiandu apoi cu sententi'a lui Carolu II: „Acestu omu nu a vorbitu nici-odata ceva reu, elu inse nu a facutu nici-odata vreunu bine.“

In acelea dile absentá multi deputati dela dieta; ministeriulu ii chiamà prin telegrafu, dara nu venira, éra altii fugea din sala in momentele votarei. Proiectulu imprumutului se votà, inse numai cu maioritate de 14 voturi, intre care 8 ministrii, 3 consiliari de sectiune si restulu cine mai scie ce inchinatori voru fi fostu.

Asia dara de 11 ani datori'a propria a Ungariei au ajunsu preste 700 de milione fl.

Romani'a.

Bucuresci. (Date statistice. Evreii. Monetaria). In fine, dupa càtiva ani dela mórtea neuitatului Dionisiu Popoviciu Martianu, (nascutu in Transilvani'a, studiatu la Vien'a), adeveratulu fundatoru alu statisticei in Romani'a, pe la inceputulu domniei lui Alesandru Joanu Cusa, esira mai de curendu si dela biroulu actuale statisticu, mai multe gruppe de cifre fórte interessante, instructive, si cá se dicemu asia, ingrecate de urmari politice, nationali si sociali. Cifrele oficiali publicate despre starea scóleloru in Romani'a s'au reprodusu mai deunadi in cele mai multe diarie. Numeratur'a noua a sufleteloru se va incepe preste càteva luni, asta-data cu a Dobrogei inpreuna, se va face, precumu credemu, dupa unele regule national-economice sanetóse, sub strict'a veghiare a ministeriului de esterne. Pàna atunci avemu dela biroulu statisticu listele civili din tóta Romani'a pe anulu 1875, adeca de inainte numai cu trei ani, precum era ea atunci, cu districtele din Basarabi'a inpreuna. Din acelea conspecte oficiali aflamu, cà in acelasiu anu in tóta Romani'a au fostu:

32.971 parechi de casatorii,
170.571 nasceri de prunci,
140.709 casuri de mórte.

Prin urmare, nascerile au intrecutu mortalitatea cu 29.862 adeca aprópe 30 de mii, de unde poti inchiaié, cà poporatiunea Romaniei a inceputu a se inmultí de sinesi asia,càtu ea fóra nici-o migratiune din Transilvani'a ori Bulgari'a in 10 ani cresce cu 300 mii suflete, éra in vreo 25 de ani cu 1 milionu.

Listele civili nu le aflamu gruppate dupa nationalitate, ci numai dupa confessiuni religióse, care coincidu si in Romani'a fórte multu cu nationalitatile genetice, in càtu ne potemu orientá bine dupa ele. Asia persónele casatorite au fostu dupa religiune: 61985 gr. resar. orthodoxe, 1448 rom. catholice, 84 protestante, 91 de ritulu armenescu, 108 de sect'a lipoveniloru, 6 mohamedane, 2310 de religiunea mosaica, adeca jidovi.

Pruncii nascuti au fostu 157.837 orthodoxi, 3414 catholici, 279 protestanti, 152 armeni, 510 lipoveni, 8363 israeliti, 16 mohamedani, sum'a 170.581. Dintre israeliti numai 2.048 prunci s'au nascutu in comune rurale (sate), toti ceilalti pe la orasie, unde locuescu parintii loru.

Numerulu pruncilor naturali (nelegitimi) au fostu 5640, aprópe ½ la orasie.

Mortii au fostu totu dupa religiune, 129.974 orthodoxi, 4035 catholici, 311 protestanti, 182 armeni, 472 lipoveni, 60 mohamedani, 5675 jidovi.

Nascerile merita a fi considerate de aprópe, inca si din punctulu de vedere alu protectiunei

---

meu nu'mi va dá unu barbatu in contra vointiei mele.“ Femeile, de si o vediusera aruncandu prafulu in paharu, nu intielesera nimicu si se culcara. Julieta se puse si ea in patu. Alegèndu o atitudine care potea se faca se crédia ca suferise, cu bratiele incrucisiate pe peptu, asteptá cá prafulu se'si produca efectulu. Peste doue ore s'ar fi crediutu ca e mórta.

Diminéti'a sossi. Sórele resarise de multu candu slujnicele intrara in odaia stapanei loru si o gasira rece si inmarmurita. Atunci isi adusera aminte de ap'a ce beuse in tempulu noptiei si de curiósele, cuvinte ce pronunciase, si nu se mai indouira ca prafulu ce aruncase in paharu era otrava. Se pusera pe plansu. „O Julieta, strigá aceia pe care stapana-sa o privia cá pe o sora, bine diceai ca tatalu d-tale nu'ti va dá unu barbatu in contra vointiei d-tale.“

Unu servitoru alerga in orasiu spre a vesti pe Antonio, care sossi tremurandu in odai'a fiicei sale si care, vediendu-o lungita pe patu, intielese ca e mórta. Unu medicu, care fu chematu in graba si care trecea de fórte dibaciu, asicura ca de doue ore murise otravita. Acésta scire intristatóre sbura din gura in gura pàna la d-na Jeana, care cadiù cá lipsita de viatia si deodata, dandu unu strigatu ingrozitoru, se scula cá nebuna. Umblá prin casa chiemandu pe fiic'a sa iubita:

— Ai muritu, copiliti'a mea, singura odihna a betranetiei mele. Cum ai potutu se me parasesci fara a'mi lasá chiaru mangaierea de a fi auditu ultimele tale cuvinte? Asiu fi inchisu scumpii tei ochi . . . Poteamu se me asteptu ca astu-felu va plecá fiic'a mea? O slujnicele mele! ajutati'mi se moru; déca aveti mila in sufletulu vostru, loviti-me, dati'mi lovitur'a mortii; nu lasati acésta grija dorerii mele!

Astu-felu plangea d-na Jeana, inconjurata de femeile ei, care o pusesera in patu si catau in zadaru s'o mangaie.

(Va urmá.)

politice. Asia dara din 170.571 prunci nascuti au fostu romani, adeca de nationalitate politica romanésca, fii si fiice indigene naturalisati: 164.629, austriaci si ungureni de sub protectiunea consulatului 3097, russi 988, greci 635, otomani (de diverse confessiuni) 357, germani 283, italiani 125, francesi 60, serbi 53, restulu de diverse nationalitati politice.

Se ne intórcemu la evrei. Din acestea cifre se cunósce limpede, cà cu indigenarea evreiloru se face mai mare spaima, decàtu este lucrulu in realitate. In acestea cifre sunt trei chiai, dupa care poti afla usioru numerulu jidoviloru locuitori pe teritoriulu Romaniei. Preste acésta, multimea de jidovi càti se afla sub protectiuni straine, eo ipso nu póte pretinde nimeni cá se fia indigenati, candu chiaru ei pretindu a fi considerati cá straini.

Calamitatea cu monet'a russésca de argintu se indrépta; rubl'a este scadiuta dela 4 lei (franci) la 3 l, 70 centesime. Intr'aceea gubernulu luà mesuri cá se se bata mai multe milióne moneta de argintu romanésca, de valóre perfectu egale monetei celei mai bune din Europ'a.

Episcopulu Ioanu Popasu.

(Urmare si fine.)

Inse alegerea acésta, libera si neinfluintiata, in urm'a propunerei Consiliului de Ministri ung. reg. nu a obtienutu pré inalt'a aprobare.

Inca inainte de a sosi càtra Congresulu electorale prea inalt'a resolutiune respingatóre, alesulu Archiepiscopu Ioanu Popasu intielegèndu, cà din acést'a incidentia erá se se faca in favórea lui óresi-care demonstratiune politica, se departa indata in dieces'a sa. Remane in eternu memorabile despartirea lui si remasù-bunu luatu dela fruntasii clerului si poporului intregei Metropolii gr.-or. romàne cu ocasiunea acestei plecari. In resiedinti'a metropolitana din Sibiiu dandu la toti cei presenti binecuventarea sa archierésca si sarutandu de repetite-ori pe toti chiaru si pe fostii rivali ai sei, cari înca in ultimele momente avùra, facia cu acestu venerabilu barbatu, portarea din fabula a asinului cu leulu mortu. Si multiamí cu lacrimi in ochi la toti pentru alegere esprimandu-se, cà nimenea in acésta lume nu ia potutu dá o satisfacere mai mare facia cu trecutulu seu laboriósu, cu intentiunile sale totdéuna leale si bune, si mai alesu facia cu nenumeratele insulte, ce i s'au fostu facutu din tóte partile, incependu indata cu denumirea lui de Episcopu.

Isi aduce aminte si astadi cu placere si multiumire de acea alegere, observandu numai, cà aru fi doritu, cá celu pucinu in anii din urma ai vietiei se fia potutu scapá din starea materiala precaria, in care s'a aflatu totdéuna; dara nici acésta nu pentru sine, ci pentru cá se 'si póta terminá cursulu vietiei cu noue bine-faceri, cà-ci ilu mustra cugetulu, cà nu aru fi facutu destulu pentru biseric'a si natiunea sa.

In càtu pentru favorurile politice si ale popararitatii, densulu a sustînutu, mai sustîne si astadi, cà cine se suie in susu pe rót'a favoruriloru acestora, pré adeseori cade repede dreptu in josu, de multe-ori fàr'a de a se mai potea sculá. Atari casuri se innoiescu necontenitu in viéti'a politica; insa acela, care posede consciinti'a curata a datorintieloru inplinite, trebue se supórte neinfrantu insultele si batjocurile dilei.

Sossitu érasi in dieces'a sa, cá si càndu nu s'aru fi intemplatu nimicu cu persón'a sa, se apucà de nou de lucru. In dieces'a Caransebesiului in anii din urma dela 1870 incóce candidati de invetiatori pentru scólele mai alesu poporale devenisera fórte rari. Inca trebuea se se substitue si se substitue inca astadi, preoti, cantori, apoi chiaru si alte persóne necalificate la statiuni de invetiatori. Nu póte fi altcum, cà-ci noi romanii gr. or. aveamu in trecutu numai doue institute pedagogice in Ungari'a, adeca, la Episcopi'a din Aradu si la Archiepiscopi'a din Sibiiu, ambele pré indepartate de dieces'a Caransebesiului, apoi traiulu vietiei in aceste doue cetati este in comparatiune cu traiulu dela orasiele si sate, fórte scumpu pentru tineri seraci. Aceste inprejurari ingrijeau necontenitu pe Episcopu si acea ingrijire crescea cu atàtu mai tare, cà nici gubernulu tierei n'a instituitu nicairi in totu Banatulu macaru unu institutu pedagogicu, necum in limb'a romana, dara nici in alta limba de propunere.

Decì pentru a pregati o sucrescentia de invetiatori calificati pentru scólele confessionali ale diecesei, conformu vasteloru cerintie de astadi, a propusu sinodului Eparchiei sale in anulu 1876 infiintiarea unui institutu pedagogicu cu cursu regulatu de 3 ani. Cu incordarea tuturoru poteriloru sale ia succesu, de si numai — se nu créda omulu — cu o majoritate de fórte pucine voturi, a obtiené aprobarea sinodala a infiintiarei acestei scóle absolutu necesarie langa diecesa.

Dupace caus'a infiintiarei acestei scóle pedagogice in urm'a unoru denuntiatiuni, deveni pertractata si la In. Ministeriu ung. reg. de culte si instructiune, si dupace éra denuntiantii remasera de rusîne, Ministeriulu aprobà infiintiarea acestui institutu. La activarea resp. deschiderea institutului numai unu parinte, carui'a dupa asteptari de dieci de ani dupa unu moscenitoriu trupescu alu lui i s'a nascutu antaiulu pruncu de parte barbatésca, a potutu simti bucuri'a nemarginita a Episcopului Popasu.

Acestu institutu pedagogicu esista dejá de 2 ani si in anulu scolasticu 1878/9 se deschide si cursulu alu 3-lea. Profesorii suntu toti fosti stipendisti ai diecesei, pregatiti cu studii de Universitate, éra 2 au facutu si cursulu practicu in renumitulu seminariu de invetiatori din Gotha, éra profesorii dela institutulu teologicu s'au perfectionatu la Universitatea din Lipsi'a.

In anii din urma episcopulu Popasu a dispusu repararea si adaptarea resiedintiei vechi episcopesci pentru asiediarea in ea a institutului teologicu si pedagogicu diecesanu. In anulu 1874 a cumparatu dela Erariulu militariu alta casa in pretiu de 8000 fl. v. a. spre scopuri diecesane.

Se mai potea face înca si alte lucruri bune, déca bunele intentiuni ale Episcopului nu aru fi reu esplicate si paralisate neincetatu de nisce omenii, carii nu suntu in stare de a isi regulá si administrá nici afacerile loru familiari.

In sinódele nóstre convenimu cá se dascalimu pe Episcopu, se i dovedimu, cá noi suntemu mai întielepti, mai liberali de càtu elu; ne occupamu de personalitati si lappalii, secaturi, vorbe de claca, adunate de pre strade; i damu apoi de inpreuna lucratori ómeni, carii se'i faca necontenitu oppositiune, se-'lu spioneze la tóta intreprinderea si fapt'a sa, si acea, déca nu ne convine, apoi o buciumamu in lumea larga de adeverata porcia (vedi Albin'a) si nu socotimu, cà suntemu cu totulu unilaterali in judecatile nóstre, prin urmare nedrepti si asupritori de omu, candu nu cercetamu lucrulu din tóte punctele de vedere. Episcopulu dupa natur'a innascuta lui, sufere, tace, si in locu se 'si resbune, corege cele reu facute si resplatesce cu bine la toti càti iau facutu reu, spiritu adeveratu evangelicu! De multe ori constrinsu de necasuri si coprinsu de oppositiuni necalificabile apostroféza pe opponenti: „Lasati! veti vedea, sunteti tineri, ce va urma dupa mine; me temu, cà veti ajunge éra acolo unde ati fostu.“ *)

Intru aceea altii lucra intru disoslvarea nóstra, folosindu-se binisioru de neintielegerile dintre noi. Sapienti sat; cu tóte acestea Episcopulu Popasu a sciutu prin nenumerate circularie a informá si indrumá pe preotime si invetiatorime in aceste timpuri grele, cum se se pórte. Acele informatiuni si inviatiuni au feritu preotimea si pre invetiatori de multe rele. Au fostu atacatu pentru acele circularie, dara pastoriulu celu bunu isi pune sufletulu pentru turm'a sa.

Asiu cutedia se afirmu cu tóta convingerea sufletului meu, cà dieces'a Caransebesiului va fi si va remanea orthodoxa si curatu romanésca, daca urmatoriulu episcopului actuale se va interessá de aceea si va lucrá pentru crescerea si fericirea poporului si a clerului seu in aceeasi mesura, in care o guberna si i pórta grij'a episcopulu Ioanu Popasu. De altcum numele acestui barbatu eclesiasticu ar fi remasu nemuritoriu tocma si in casulu candu ar fi repaosatu inainte de a vedé diecesea Caransebesiului cu ochii sei. Cá se tacemu de altele: Gimnasiulu dela Brasiovu si scólele nationali infiintiate in prototopiatulu seu, i asigura nemurirea.**)

Corespondentie particularie ale „Observatoriului“.

— Beiusiu 1/2 1879. Este lucru cunoscutu la tóta tiér'a, cà dupa mórtea episcopului Olteanu urmata in 29 Novembre 1877, in dieces'a romana aradana si in dominiulu episcopescu de Beiusiu s'au aflatu mari incurcaturi de bani, pretutindene desolatiune si ruina, capitulu si preotime inparechiata prin intrigele repaosatului episcopu, care era condusu de unu patriotismu falsu ungurescu, éra in gubernarea diecesei sale s'a tienutu strinsu de axiom'a „divide et impera.“ Dirigentele domeniale de pre atunci, faimosulu Nedeczky, nepotu alu repaosatului Deák si fostu administratoru la domeniele fundului religionariu, inse scosu din acea functiune intr'unu modu nici decum magulitoriu, îsi are partea sa mare in tóta desolatiunea domeniale si in detoriele (103.000) contrase de Olteanu. De aceea cu vreo doui ani inainte de mórtea sa l'a departatu. Dupa mórtea episcopului, capitulu cá administratoriulu legale alu domeniului episcopescu „sede vacante,“ si-a alesu pe economulu seu in persón'a canonicului T. Kóváry; capitulu inse a comisu o mare eróre candu cu acea ocasiune nu a representatu la gubernu pre langa trimisulu seu si pre unu civile cá dirigente. Intre acestea dupa cum se vorbesce, Nedeczky ar fi recursu la locurile mai inalte dupa óre-care postu de subsistentia, ne mai avendu prospecte de a poté fi deputatu in cutare cercu romanescu motivandu'si cererea cu aceea, ca a cadiutu victima si s'a ruinatu cu intretienerea si curarea bólei lui Fr. Deak. Atunci ministeriului plesnindu'i prin minte, cà domeniulu beiusianu póte deveni, dupa cum fórte nimeritu disese „Observatoriulu“ in cutare nru — unu institutu de conservare pentru unele familii decadiute, dar protegiate, fàra de a mai intrebá pre capitulu, ia mesuri arbitrarie si in Juliu an. trec. ni-lu tramite pre capu cá comisariu ministeriale cu diurna de 10 fl. pe di si pausialie nenumerate.

Pe atunci, cu ocasiunea concursului, unu cutare domnu asesoru consist. propune in consistoriu, cá capitulu se faca representatiune la ministeriu, si se protesteze cu energia in contra acestei mesuri de trei ori nefericite pentru fundulu vido-orfanale, unde in urm'a unei resolutiuni imperatesci ar fi se incurga totu venitulu intercalare din domeniu; dara dn. vicariu si capitulu crediendu cà Nedeczky ar fi omu de influintia mare. in locu se dea propunerea in desbatere meritoria, dechiara siedinti'a de inchisa, si cei presenti stergèndu'si ochii se potu departá érasi pre unu anu.

Vediendu Nedeczky cu cine are de a face si aflandu-se la usia, numai unu pasu i-mai trebuiá pàna in casa. Asia elu amblà pre la ministeriu cá se fia denumitu de directoru domeniale definitivu, ceea ce a si urmatu indata, inse coordinatu cu tramisulu capitutului, acarui parere inse elu nici o cere nici o ia in consideratiune, ci face dispositiuni arbitrarie in sensu opusu cu economulu capitulariu. Ambii corespundu cu ministeriulu; relatiunile lui Nedeczky suntu bine primite susu, éra ale canonicului T. Kóváry desconsiderate. Acésta este apoi bunavointi'a ministeriului liberale, si asia in fruntea domeniului episcopescu dela Beiusiu se afla din grati'a parintescului gubernu ungurescu unu omu ruinatu, plinu de detorii si esecutiuni judecatoresci, ce adeverescu fórte evidentu indicele judecatoriei locali la liter'a N. Poftimu acumu economia! Nedeczky a trasu cu sine in domeniu si pre padurariulu Treiss, omu nu mai pucinu scapatatu, fostu diregatoriu si in dominiulu episcopului romano-catolicu de Oradea mare, dar' scosu din functiune cu frumosulu, si asia dominiulu Beiusiului se face asilulu tuturoru veneticiloru. Acesti doui diregatori au plati mari, dictate de ministeriu, ambii pàna la 8—9000 fl. si pausialii, éra ceialalti diregatori subalterni cu salariulu anuale de càte 200 fl. suntu condamnati a mori de fóme.

Acestu Nedeczky se sufulca acumu pe economia, si o incepe cu denegarea competentiei de lemne sistemisate pentru preoti si invetiatori romani, asignandu-le in padure la preoti in locu de 12 numai càte 4 stanjini, éra invetiatoriloru in locu de 6 numai 1½. Administratorulu capitulare sustiene cu energia dreptulu loru, care esiste de candu este intemeiata dieces'a, dupa cum aréta cercurlariele vechi episcopesci si protocólele, si la care nu are dreptu de stramutare nici ministeriulu, cu atàta mai pucinu creatur'a sa, mai vertosu sub intercalare.

Unu altu casu de buna economia este, cà unu negutiatoriu de porci cu numele Lovasy, care in tomn'a trecuta a cumperatu padure cu ghinda dela domeniu cu unu pretiu óre-care, acum vediendu ca Geschäftulu nu s'a prea platitu, fiendu porcii eftini, a recursu la directiunea domeniului de aici pentru relaxatiune de 1000 fl. din pretiulu cumpararei. Nedeczky a tramisu recursulu a ministeriu cu comitiv'a sa.

Totu pentru reinbunatatirea economiei domeniale a cumperatu Nedeczky dupa cum se dice, dela Moritz Pál 1000 de purcei zapaciti, parechi'a cu 80 fl. atunci candu porcii cei mai buni grasi abea au trecutu la tergurile mai din urma 54 fl. parechi'a. Semne bune de economia.

Mai are Nedeczky in pulpitu si o inalta autorisare de a zidí pàna la 90.000 fl. nu scimu pre a cui conta? pre a fundului vido-orfanale? séu pre cont'a datorieloru ce ar fi a se contrage? Voru mai fi si alte absuri de natur'a acestor'a, dér' le lasu a fi descrise, de aceia, cari sunt mai bine initiati in secretele cancelariei domeniale, déca voru avea curagiulu si nu-si voru crutiá ostenél'a.

„Post tot discrimina rerum“ vediendu si capitulu ca dieu trebile mergu fórte reu, s'a desteptatu si elu din letargia si in remonstratiunea sa facuta decurandu la ministeriu, insiste pentru denumirea noului episcopu, ceea ce audiendu Nedeczky ar fi esclamatu: „Kapnak az oláhok püspököt, de dominiumot nem“. Vomu vedé, ca inplinise-va si acésta, cà-ci astadi tóte sunt possibile.

Spiritele suntu fórte iritate si in urma preotimea cea blanda oradana inca si-ar poté perde patienti'a, si atunci póte va recurge la mesuri desperate.

Videant consules nequid respublica detrimenti capiat. Cato censorulu.

*) Adeca: romanii orthodoxi din Banatu voru cadea érasi sub jugulu clerului serbescu, precum voiá jidovii lui Moise a se intórce érasi la ólele cu carne a le egipteniloru? Intréba Corectorulu.

**) Gimnasiulu dela Brasiovu, acuma, dupa 28 de ani de candu s'a deschisu I-ma classe, ar meritá se i se scria monographia prin vreunulu dintre profesorii de acolo. Not'a Red.

Sciri diverse.

— (Necrologu). Capitolulu Metropolitanu gr.-cath. de Alb'a-Juli'a cu adenca intristare face cunoscutu, cumca prea onoratulu in Christosu frate

Joane Chirila,

custode séu eclesiarchu si canonicu alu bisericei catedrale metropolitane din Blasiu, in urm'a unui morbu indelungatu, in 6 l. c. la 5 óre dupa amiédia, si-a datu sufletulu in man'a Creatoriului seu, in etate de 76 ani.

Blasiu, 7 Februariu, 1879.

Capitolulu Metropolitanu gr.-cath. de Alb'a-Juli'a.

Fia-i tieren'a usióra si memori'a bine-cuventata!

— (Productiunea musicala) a „Reuniunei de cantari din Sibiiu,“ a carei programa o publicaramu in Nr. 7 alu acestui diariu, avù locu precum se anuntiase, Domineca in 9 Februariu a. c.

Voindu a fi laconici, ne-amu marginí a dice, cà acésta productiune au intrecutu in modu càtu se póte mai stralucitu, asceptarile cele mai incordate ale numerosului si distinsului publicu ascultatoriu, care era compusu numai din membrii activi si ajutatori ai reuniunei si care cu esceptiune de càtiva óspeti invitati, era curatu romanescu.

Considerandu inse scurtulu tempu de candu s'au infiintiatu reuniunea de cantari, precum si dificultatile technice ce au avutu de a invinge, apoi debutulu ei in publicu merita o deosebita recunoscintia si o lauda bine meritata, care nu i se potea disputá din nici o parte. Proba pentru acésta a fostu repetitele si entusiasticele aplause ale publicului multiumitu.

Conformu programei, productiunea a fostu introdusa prin doue coruri si adeca „Rogaciunea Romanului,“ coru de Humpel si „In crângu,“ coru de F. Mendelssohn-Bartholdy. Ambe aceste coruri

au fostu esecutate cu precisiune si inteligentia, ceea ce probá, cà corulu vocalu isi studiase partea sa cu o seriositate demna. Mai bine inca au fostu interpretate si nuantiate celelalte doue numere ale corului si adeca „Reintórcerea victoriósa," coru de H. Bianchi si „Hor'a Severinului," de L. Wiest. Ambe aceste numere au seceratu aplause frenetice din partea publicului, asia cà ele au trebuitu se fia repetate.

Gentil'a d-sióra Mariti'a Bologa prin esecutarea piesei „Nocturno" de Th. Döhler ne oferí placerea de a face cunoscinti'a unei pianiste eminente, ce scie a invinge cu o desteritate surprindietóre dificultatile technice ale instrumentului seu, pre langa care mai adaogemu si acelu meritu nici-decum secundariu pentru o pianista, ca scie a jucá cu ânima si a interpretá cu multu sentimentu intentiunile componistului. Amabil'a d-sióra Elena Adamoviciu, nepót'a dómnei Judita Macelariu, a seceratu vii si incuragiatóre aplause pentru doiós'a espressiune cu care a cantatu „Dorulu de calatoria" de V. Alecsandri, music'a de A. Cohen. Dificilulu terzett din oper'a „Fidelio" de L. van Beethoven esecutatu de dómn'a Ana Moga, nasc. Bologa, baroness'a Elena B. L. Popu si d-lu Petru Ciora ne-au oferitu ocasiune a gustá placerea unui ensemble de voci catu se póte mai armoniosu si nimeritu in tóte privintiele. In junele stud. V. Rosca, fiiulu d-lui senatoru si asesoru P. Rosca, care a esecutatu o fantasia dupa motive din oper'a „Traviata" de H. Alard, facuramu cunoscinti'a unui violinistu inteligentu si de bune sperantie. Cele trei coruri si ari'a din melodramulu „Preciosa" de C. M. Weber au fostu fóra contradicere punctulu de culminatiune alu acestei prea interesante productiuni musicale. Cu deosebire ari'a cantata de baroness'a Elena B. L. Popu a fostu unu admirabile margaritariu de musica vocala, prin care ilustr'a si atàtu de simpatic'a cantarétia cu vocea ei angeresca si de unu timbru neimitabile a reportatu unu triumfu atàtu de completu, in càtu nu hesitamu a'i oferi din parte-ne cunun'a de lauri cuvenita unei artiste. Este de prisosu a mai adaoge, cà aplaosele publicului au fostu entusiastice si prelungite. Unu mare si neiertatu pecatu amu comite, déca incheindu acésta dare de séma fugitiva si necompleta, nu ne-amu grabi a aduce omagiele nóstre cele mai respectuóse dómnei Minerva A. Brote nascuta Dragici, pentru admirabilulu tactu si sange rece cu care a acompaniatu pe piano fantasi'a din „Traviata," precum si cele trei coruri si ari'a din melodramulu „Precios'a." Joculu dómnei Brote a fostu de o sigurantia atàtu de suverana si de o precisiune atàtu de perfecta, in càtu ne pare a dice prea pucinu, déca o vomu numi, in terminulu artei, una din cele mai consumate pianiste ce amu cunoscutu pana acuma intre damele romane.

In fine ne simtimu datori a multiami din ânima comitetului dirigente alu reuniunei, alu carui presiedinte este d. Dr. A. Brote pentru zelulu, perseveranti'a si bunulu gustu ce au desvoltatu in acésta frumósa si laudabila intreprindere, careia i dorimu progresulu celu mai fericitu si o lunga durata.

Parassindu sal'a in care avù locu productiunea musicala, o amu facutu cu ânima incantata si cu dorulu de a potea asistá catu de desu la astufeliu de productiuni romanesci, care sunt in stare a ne mâri amorulu si a ne desvoltá gustulu pentru arte, inspirandune totuodata unu nobilu sentimentu de mandrie nationala.

— (Aviso!) Din parte competenta ni se inpartasieste, ca din cause neprevediute, petrecerea socialafamiliara ce se proiectase pe diu'a de 17 l. c. s'au amanatu pe tempu nedeterminatu.

— (Soirée cu jocu) se va tienea in 4/16 Febr. a. c. in Beliu. Venitulu acestei petreceri este destinatu in folosulu scólei gr. or. de acolo.

— (Reutate ori nesciintia?) Nu amu potutu aflá de siguru, daca redactorulu dela „Kelet" din Clusiu este de legea mosaica, sau de legea calvinésca. Ceea ce scie totu publiculu romanescu este, cà acelu diariu isi bate jocu la tóte ocasiunile de religiunea si de ritulu bisericei resaritului. Mai antierti pretindea, cá parochulu din St. Mihaiu se fia aruncatu in temnitia, pentru-cà citesce ómeniloru bolnavi rogatiunile de exorcismu a le santiloru parinti Vasilie celu mare, Ioanu Gura-de auru si Gregorie. Astadi éra acelasiu diariu, totu-deauna hostile (vrasmasiu), are impertinenti'a de a pretinde, cá preotimea se nu faca sub ceriulu liberu servitiulu dumnedieescu de santirea apei (Bobotéza, Apa-botéza, sau si numai asia numit'a Osfestania la vreuna cruce, ori fòntana, sau primaver'a rogatiuni publice afara la campu, cá si la romano-catholici processiunile publice.) „Kelet" adeca vrea a sci, cà in comun'a Kaltwasser-Apa-rece, vediendu preotii cà bol'a difteritis omóra mereu, au esitu cu crucile si dupace au facutu rogatiuni siepte insi, toti omenii mari si mici, au sarutatu o cruce, de unde apoi s'au infectatu si mai multi, in càtu preste càteva dile au mai moritu 11 insi, si s'au bolnavitu din 900 locuitori 150 insi.

Daca reutatea redactorului din Clusiu ilu lasá se intrebe, ce rogatiuni au fostu acelea, apoi avea acolea pe locu doi protopopi romanesci de ambele confessiuni si pe altu preotu dr. Grig. Silasi, professoru de limb'a si literatur'a romanésca la universitate. Totu asia pe ddnii redactori ai diarieloru germane din Sibiiu nu 'iar fi dorutu gur'a, daca mai inainte de a fi pacaliti de càtra „Kelet", ar fi intrebatu pe ori-care dintre membrii consistoriului metropolitanu din locu.

Din partea nóstra, noi avemu dreptulu se intrebamu pe „Kelet": Pentru-ce din càteva sate curatu secuiesci, s'a stinsu mai tóta generatiunea prunciloru, tocma cá si din unele romanesci. Pentru-ce in Clusiulu celu cu medici numerosi si cu facultati, in a. 1877 au fostu 124, in a. 1878 alti 283 morti de difteritis si totu numai de acelasi morbu bolnavi preste 900 de insi. Càti din aceia au sarutatu crucea romanésca? — Ei, dieu, dara „Kelet" s'ar intórce bucurosu la legea selbatica din dilele lui Rákoczy: „Az oláh popák pedig ne afuriszáljanak." Cu tóta calvini'a, se temu óre dumnealoru de anathemele romanesci?

— (Unu valetu-marchisu) este titlulu unei istorióre romantice, care circulédia in diariele din Parisu si pe care o aflamu reprodusa in „Press'a". Éta istorióra:

In demineti'a dilei de 18 Ianuariu comisariulu de politie din quartierulu St.-Honoré a petrunsu intr'unu micu hotelu din arondismentulu seu si a procedatu la arestarea d-lui marchisu de W . . ., in fati'a unei tinere ce traiá cu densulu si care pórta in nobleti'a germana unu nume din cele mai cunoscute.

Se pare, ca pretinsulu marchisu de W . . . nu este altulu decatu unu anume Karl, valetu (servitoriu) alu baronului de K . . . in Austri'a, caruia succese a furá pre fét'a unui principe austriacu, vecinulu baronului, in serviciulu caruia se aflá.

Falsulu marchisu de W . . ., ajunsese se pare, a face pe tiner'a principesa se crédia, ca rolulu de valetu ce inplinea pe langa baronulu de K . . . nu era decatu o deghisare; ca acésta deghisare n'avea altu scopu, de catu de a se apropiá de dens'a, pe care o admirase o luna inainte in Vien'a si de care nu voiá se traiésca departatu.

Karl n'a luatu numai pe mostenitórea nobilei familii de Z . . ., dar' a furatu inca din cuthi'a domnului seu 6000 fl.

Douedieci si patru óre dupa disparitiunea celoru doui amoresati, tatalu tinerei principese sossiá la Vien'a, insotitu de baronulu de K . . ., si o indouita reclamare s'a depusu la politie: un'a pentru pacalirea minorenei, ceealalta pentru escrocherie (furtu).

Cei doui gentilomi apartienu lumei mari germane. Scandalulu facù se intielege mare vuietu; politi'a fù pusa in pecióre si arestari inmediate nu intardiara a face cunoscutu, ca fugarii luasera drumulu Parisului.

In diu'a de 17 Ianuariu, doui agenti austriaci se infacisara la prefectur'a politiei si au fostu pusi indata in raportu cu d. Jacobu, si a dou'a di valetulu Karl a fostu descoperitu, cu totu pseudonimulu marchisului de W . . . Karl a fostu pusu la inchisóre, pàna candu formalitatile internationale voru permite se compare inaintea justitiei tieri sale.

Pretiurile cerealieloru
si altoru obiecte de traiu au fostu la
11 Februariu in Sibiiu:

Grâu, dupa cualitati	1	hectolitru	fl.	5.20—6.—
Grâu, amestecatu	1	„	„	4.30—4.90
Secara	1	„	„	3.60—4.—
Papusioiu	1	„	„	3.——3.40
Ordiu	1	„	„	4.—
Ovesu	1	„	„	1.70—2.10
Cartofi	1	„	„	1.25—1.75
Mazare	1	„	„	5.—
Linte	1	„	„	10.—
Fasole	1	„	„	5.—
Lardu (slanina)	50	Kilogram.	„	35.—
Untura (unsóre topita)	50	„	„	27.50
Carne de vita	1	„	„	—.40
Oua 10 de				—.25

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).
3 Februarie.

Obligatiuni rurali din 1864 cu 10%	l.	99.—	b.
Imprumutulu Oppenheim din 1866 cu 8%	„	103.—	„
Obligatiune de imprumutu dominiale din 1871 cu 8%	„	98.—	„
Creditu fonciariu (hipot.) rurale cu 7%	„	92.—	„
Creditu fonciariu urbanu (alu capitalei cu 7%	„	83.—	„
Imprumutulu municipale nou (alu capit.) din 1875 cu 8%	„	96.—	„
Fondulu de pensiuni (per 300 l. a.) cu 10%	„	177.—	„
Actiunile caliloru fer. rom. din 1868 cu 5%	„	28.87	„
Actiunile caliloru fer., prioritati din 1868 cu 6%	„	83.50	„
Daci'a, Compania de asecur. din 1871 actiunea de 250 l. a. 8%	„	200.—	„
Romani'a. Compania de asecur., (act. de 100 l. n.) 1873 cu 8%	„	80.—	„

!Unu maieru de vendiare!

Unu maieru in Sibiiu, in positiune fórte favorabila, provediutu cu mai multe locuintie, edificii economice, gradina si fenatiu, se vinde din mana libera. Informatiuni se potu luá dela: Dr. Aureliu Isacu, advocatu in Clusiu. (60) 3—5

Nr. 56 ex 1879. (61) 3—3

Publicatiune.

Se aduce la cunoscintia publica, cà scaldele minerale din Sangiorgiu*) se esarendeaza prin licitatiune publica pe 5 ani si anume: din 1-ma Martie 1879 pàna la finea lui Decembre 1883.

Licitatiunea se va tienea in opidulu Sangiorgiu in **15 Fauru 1879 st. n.** antemerediane la 10 óre. Pretiulu eschiamarei pe anu e 800 fl. v. a.

Licitantele are a depune, spre a potea licitá — vadiulu de 10 % alu pretiului eschiamarei, la Primari'a opidana din locu.

Oferte sigilate, timbrate si provediute cu vadiulu prescrisu, se primescu pàna in 14 Fauru a. c.

Conditiunile de licitatiune se potu vedea in cancelari'a opidana din Sangiorgiu.

Sangiorgiu, in 22 Ianuariu 1879.

Primari'a opidana.

*) Aprópe de Nasaudu, cà-ci comune cu nume St. Giorgiu se afla in Transilvani'a 9.

Morburi de pieptu si plumani
de ori-ce natura se curéza siguru prin
Allopulu de plante Schneeberg a l. Wilhelm
pregatitu dupa prescrierea medicului, si se capeta de la **Franz Wilhelm, apotecariu in Neunkirchen.** Suculu acest'a s'a doveditu de bunu pentru dorerile de **grumazu** si **pieptu, grippa, ragusiéla, tusa** si **trógna.** Multi cumperatori marturisescu, ca numai sucului acestui-a au a-si multiumí somnulu placutu.

Escellentu este suculu acest'a, cá preservativa pe **tempu negurosu si aspru.**

In urm'a gustului fórte placutu copiiloru este folositoriu, celui-ce sufere de plumani inse, o trebuintia; cantaretieloru si oratoriloru cont'ra vocei inchise séu ragusite, unu midilocu necesariu.

Multime de atestate confirma cele de susu: Cea mai clara dovéda despre effectulu extraordinariu alu acestui sucu este, ca cons. de curte de d. prof. **Oppolzer**, rectorulu magn. la universitatea c. r. din Vien'a, ilu folosesce cu celu mai bunu succesu in spitalu, precumu si la persóne private.

Asemene s'a aflatu recomandabilu si s'a prescrisu adese suculu acesta de multi alti medici indigeni si din strainatate.

Pentru dovedirea celoru afirmate reproducemu urmatórele scrisori recunoscutóre:

Testimoniu.

Fiiulu meu de siese ani Franciscu a suferitu optu septemani in tusa magarésca in asia mesura, in câtu me temeam cà nu cumu-va se se innece; intru ace'a a slabitu cu totulu si a fostu atâtu de debilu, in câtu abia stá pre petióre. Atunci mi-s'a recomendatu allopulu de plante de Schneeberg, si multiamita acestui midilocu minunatu, indata dupa iutrebuintiarea primei sticle a mai incetatu tus'a, dupa a dou'a sticla cautá bene afora copilulu, a venitu la potere si de atunci e deplinu sanetosu. — Si fetiorulu meu celu mai mare a scapatu in câtev'a dile, prein midiloculu acest'a, de o tus'a mare si ragusiéla.

Deci cu multiamita sincera estradau acestu testimoniu, pentru curarea rapede si miraculósa a copiiloru mei si dorescu cá acestu midilocu se devina cunoscutu si folositu in tóte partile prein omenimea suferinda.

Flatz, 6. Martiu 1855.

Anton Just. **Laurentiu Scheibenreif,** primariu.

Onorate Domnule!

Te rogu a-mi mai tramite càtu mai in graba inca 4 sticle dein renumitulu D-tale Allopu de planta, dupa folosirea aloru 2 sticle aflu cà dorerea de pieptu si gutu, pre cumu si respiratiunea scurta se micsioréza pre di ce merge, pentru ace'a me adresezu astadata de a dreptulu la D-Ta, in sperarea de a capatá dein celu mai próspetu. Acludu 5 fl. m. c.

Cu tóta stim'a se subsémna

Heinrich Bock, chirurgu.

Münchret langa Ostrang, 23. Febr. 1859.

Testimoniu medicale.

Allopulu de plante Schneeberg este unu medicamentu fórte usiuratoriu pentru doreri de pieptu, asthma, hectica, tusa, cataru, si este de recomandatu in casuri de astfeliu de bóle.

Hohenmauth, 25. Ian. 1858. Dr. **Feschl.**

D-lui **L. Cantily,** apotecar in Graz.

Onor. Dle! Folosindu in desiertu diferite midilóce pentru dorerea de pieptu, de carea suferiam greu de 2 ani, am cercatu si cu o butelia de allopulu de plante Schneeberg anunciatu de d-ta, care se póte recomandá pe siguru la toti hecticii; pentru-ca, dupa intrebuintiarea celui d'antaiu exemplariu amu sentitu usiorare, si dupa-ce am mai cercatu cu 2 sticle din acésta medicina minunata, sanetatea mi se restaurà pe deplinu. Multiamindu-si Dlu meu, din tóta ânim'a, remanu alu D-tale servitoriu cu totu obligatu

Graz, 3. Febr. 1857. **W. J. Pock.**

Domnulu meu! (21) 31

Dupa-ce prin intrebuintiarea allopului d-tale amu scapatu cu totulu de tusea mea si de ragusiél'a impreunata cu aceea, de care suferisem septemani si totu odata in urmarea binefacutóreloru resultate ale acestui allopu minunatu de plante miam recastigatu si vocea de mai nainte, me sentiu fórte oblegatu a' Ti multiami din tóta anim'a pentru acésta inventiune salutaria, cum si a recomanda acésta medicina probata, dupa a mea convictiune, la toti càti suferu de pieptu si mai vertosu cantaretiloru. Cu perfecta stima

Peisching, 25 Juniu 1857. **Joanu Bauer.** docente.

Informatiunea despre folosire se alatura la fia-care sticla. Pretiulu unei sticle 1 fl. 25 cr. v. a. Pachetarea se computa cu 20 cr.

Depositulu principale la Franciscu Wilhelm apotecariu in Neunkirchen.

Allopulu de plante genuinu se mai afla in
Sabiiu: Friedrich Thalmayer, comerciante.
Aradu: F. Tones & Comp.
Blasiu: Carol Schieszl, apotecariu.
Alba-Julia, Juliu Fröhlich, apotecariu.
Clusiu: Ed. Valentini, apotecariu.
Brasiovu: Ferd. Jekelius, apotecariu.
Sighisiór'a: J. B. Teutsch, comerciante.

Editoru si redactoru respons. **G. Baritiu** in Sibiiu. Tipariulu lui **W. Krafft** in Sibiiu.